

ZIŅOJUMS
PAR
KONCEPCIJAS „VIENĀDAS IESPĒJAS VISIEM”
ĪSTENOŠANU 2003. GADĀ

SATURS:

IEVADS	2
VESELĪBAS APRŪPE	3
<i>REHABILITĀCIJA.....</i>	<i>3</i>
<i>FARMĀCIJA</i>	<i>5</i>
<i>VESELĪBAS VEICINĀŠANAS PASĀKUMI</i>	<i>5</i>
IZGLĪTĪBAS PIEEJAMĪBA	7
<i>PIRMSKOLAS IZGLĪTĪBA</i>	<i>7</i>
<i>VISPĀRĒJĀ UN SPECIĀLĀ IZGLĪTĪBA</i>	<i>7</i>
<i>SPECIĀLISTU APMĀCĪBA</i>	<i>7</i>
<i>METODIKA</i>	<i>8</i>
<i>IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU PIELĀGOŠANA</i>	<i>8</i>
<i>PROFESIONĀLĀ IZGLĪTĪBA</i>	<i>8</i>
ATBALSTS NODARBINĀTĪBĀ	9
<i>BO VAS “Nodarbinātības valsts dienests”</i>	<i>9</i>
<i>PROFESIONĀLĀS REHABILITĀCIJAS CENTRI</i>	<i>10</i>
VIDES PIEEJAMĪBA	12
<i>SABIEDRISKAIS TRANSPORTS</i>	<i>12</i>
<i>CEĻU SATIKSMES DROŠĪBAS DIREKCIJA</i>	<i>12</i>
<i>MĀCĪBU IESTĀŽU PIELĀGOŠANA</i>	<i>13</i>
<i>KULTŪRA</i>	<i>14</i>
<i>LATVIJAS NERDZĪGO BIBLIOTĒKA</i>	<i>14</i>
<i>PAŠVALDĪBU PUBLISKĀS BIBLIOTĒKAS</i>	<i>15</i>
<i>SADARBĪBA AR SOCIĀLĀS PALĪDZĪBAS CENTRIEM</i>	<i>16</i>
<i>DARBS AR BĒRNIEM</i>	<i>16</i>
<i>MUZEJI</i>	<i>18</i>
<i>ARHĪVI</i>	<i>19</i>
<i>PASĀKUMI KULTŪRIZGLĪTĪBAS JOMĀ</i>	<i>19</i>
SOCIĀLĀ ATBALSTA SISTĒMA	20
<i>VALSTS PABALSTI</i>	<i>20</i>
<i>VALSTS SOCIĀLIE PAKALPOJUMI</i>	<i>21</i>
<i>TEHNISKIE PALĪGLĪDZEKĻI</i>	<i>22</i>
SECINĀJUMI	25

IEVADS

- ✓ Konceptcija akceptēta Ministru kabinetā 1998.gada 30.jūnijā (protokols Nr.34, 36§).
- ✓ Pamatprincips – vienlīdzīgu iespēju radīšana un šķēršļu novēršana invalīdu neatkarīgai dzīvei, veicinot sociālo rehabilitāciju, darbspēju atjaunošanu, izglītības iegūšanu un iesaistīšanos darba tirgū.
- ✓ Konceptcijas īstenošanas plāns laikam līdz 2010.gadam šādās jomās:
 - veselība;
 - izglītība;
 - nodarbinātība;
 - piemērota vide;
 - sociālā drošība.
- ✓ Atbilstoši Ministru kabineta lēmumam Labklājības ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, Kultūras ministrijai, Satiksmes ministrijai un Ekonomikas ministrijai atbilstoši koncepcijai un finansēšanas iespējām katru gadu ministriju rīcības plānos jāiekļauj koncepcijas īstenošanai paredzētie pasākumi. Labklājības ministrijai sadarbībā ar Invalīdu lietu nacionālo padomi ir jākoordinē koncepcijas īstenošana.
- ✓ Labklājības ministrija katru gadu veic koncepcijas īstenošanai veikto pasākumu apkopojumu atbilstoši ministriju sniegtai informācijai. 2002.gada sākumā tika sagatavots visaptverošs Sākuma ziņojums par Konceptcijas īstenošanu un paveikto invalīdu integrācijas jomā, laikā no 1998.-2001.gadam.
- ✓ 2003. gadā tika sagatavots ziņojums par Konceptcijas īstenošanu 2002. gadā.
- ✓ Šajā ziņojumā tiek atspoguļota informācija par Konceptcijas īstenošanu 2003. gadā.

Informācija Sagatavota balstoties uz Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Kultūras ministrijas, Satiksmes ministrijas, Ekonomikas ministrijas un Veselības ministrijas sniegto informāciju.

VESELĪBAS APRŪPE

Uzdevums: Nodrošināt personas ar tām nepieciešamo medicīnisko palīdzību (tai skaitā medicīnisko rehabilitāciju).

Rehabilitācijas nozarē darbiniekiem jāveic gan ar profesionālās darbības kvalitātes paaugstināšanas problēmām saistīti pasākumi, gan nozares koncepciju iestrādes veselības aprūpes un sociālajā sfērā, kā arī esošās likumdošanas pilnveide. Ikviens no zemāk nosauktajiem pasākumiem attiecināms uz visām šīm jomām.

- ✓ Lai pilnveidotu rehabilitācijas zinātnes un prakses saistību valstī, kā arī sakārtotu medicīniskās rehabilitācijas posmu pēctecību atbilstoši jaunākajām nostādņēm starptautiski atzītās klasifikācijās, tika izstrādāti un Veselības ministrijā iesniegti jauni “Metodiskie norādījumi medicīniskās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanai”. Procesā tika iesaistītas Latvijas ārstniecības personu profesionālās asociācijas, Labklājības ministrija, Veselības ministrija, Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūra un Rīgas Stradiņa universitāte. Šo norādījumu pamatnostādnes ir aprobētas un darbojas medicīniskās rehabilitācijas teorijā un praksē.
- ✓ Latvijas pusei sadarbojoties ar Kingstonas Karalienes universitāti (Kanāda) un “Starptautisko centru pacientu rehabilitācijai sociālajā vidē” (ICACRB), uzsākta kursu programmas “Rehabilitācijas organizācija” īstenošana dažādos valsts reģionos strādājošiem sociālās un veselības aprūpes speciālistiem. Šī projekta ietvaros darbojas arī maģistratūras studiju programma “CBR”. Turpinās starptautiska izglītības programma „Rehabilitācija pacienta sociālajā vidē” ieviešana un attīstīšana.
- ✓ NRC “Vaivari” uzsākts un turpinās lekciju kurss “Rehabilitācijas pamati praktizējošiem ārstiem”, lai integrētu medicīnisko rehabilitāciju primārajā veselības aprūpē un norit sadarbība ar Somijas fizioterapeitu apmācības programmu “Leonardo da Vinči” profesionāļu sagatavošanā abās valstīs.
- ✓ Organizēta konference “Ģimenes ārstu un pašvaldību sadarbība invaliditātes profilaksē”, akcentējot finansējuma pilnīgu izmantošanu un jaunu sadarbības modeļu izstrādi indivīda interesēs.
- ✓ Turpinās darbs Eiropas Fizikālās un medicīniskās rehabilitācijas padomē, piedaloties starptautisku nozares nostādņu izveidē un ieviešanā Latvijā – apmācībā un praksē.
- ✓ Turpinās darbs pie jauno uzlaboto “Veselības aprūpes pakalpojumu vērtēšanas kritēriju” 22. un 23.nodaļas izstrādes un apstiprināšanas, kas nodrošinātu rehabilitācijas nozarē strādājošo speciālistu adekvātāku novērtējumu darbā ar pacientu.

- ✓ Sabiedrisko organizāciju apvienība „Latvijas rehabilitologu biedrība” apvieno rehabilitācijas profesionāļu apvienības (ārstu rehabilitologu, fizioterapeitu, ergoterapeitu, logopēdu, reitterapeitu, sociālo darbinieku u.c.). Biedrība apkopo un izplata informāciju no starptautiskām organizācijām, nodarbojas ar sertifikācijas un resertifikācijas jautājumiem rehabilitācijā, iesniedz priekšlikumus izmaiņām likumdošanā, tādējādi izplatot rehabilitācijas un vienādo iespēju idejas sabiedrībā un medicīnas darbinieku vidū.
- ✓ Ar izglītības jautājumiem un medicīniskās rehabilitācijas profesionāļu sagatavošanu nodarbojas RSU Rehabilitācijas fakultātē. Tur pieejamas fizioterapijas, ergoterapijas un ortozēšanas-protezēšanas profesionālo studiju programmas ar integrēto bakalaura standartu. Daugavpils universitātē darbojas profesionālā bakalaura studiju programma fizioterapijā. RSU pieejams maģistra studiju programmas fizioterapijā un audiologopēdijā. Tāda izglītības sistēma pakāpeniski nodrošina profesionālos kadrus medicīniskajai rehabilitācijai valstī un nākamos pasniedzēju kadrus augstskolai.
- ✓ BO VSIA”psihiatrijas centrs” kā klīniskā bāze turpina nodrošināt ar veselības aprūpi saistīto speciālistu izglītību psihiatrijā, sadarbībā ar RSU tiek nodrošināta izglītības programmu realizācija. BO VSIA”psihiatrijas centrs” 2003. gadā turpināja ambulatorās palīdzības centra izveides darbus Veldres ielā, kas piedāvās jaunu konceptuālu pieeju garīgi traucētu cilvēku aprūpē, apvienojot ambulatoro ārstniecību, rehabilitācijas pasākumus, kā arī sociālo palīdzību. Sadarbībā ar Rīgas domi tiks veidoti grupu dzīvokļi ar dienas centru.
- ✓ Darbību turpina stacionārās medicīniskās rehabilitācijas iestādes: NRC Vaivari, RC Tērvetē, Līgatnē, Rāznā, Ogrē, Baltezerā un Daugavpilī. Palielinoties pieprasījumam un nodrošinājumam ar speciālistiem, attīstās ambulatorie rehabilitācijas pakalpojumi Rīgā un Daugavpilī.
- ✓ Izglītības sfērā turpinās veiksmīga sadarbība bērnu ar īpašām vajadzībām integrācijai skolā, izmantojot Vaivaru pamatskolas pieredzi.
- ✓ NRC „Vaivari” 1995. gadā tika izveidots un darbojas „Bērnu invalīdu reģistrs”, kas apkopo datus par bērnu invaliditāti līdz 18 gadiem. Pēc Ministru kabineta 19.11.2003. noteikumiem Nr.650 stāšanās spēkā, bērnu invalīdu reģistra darbība ir pielāgojama šiem noteikumiem un iekļaujas vienotā invaliditāti izsaucošo slimību un patoloģisko stāvokļu reģistrā valstī.
- ✓

Farmācijas jomā tika veikti pasākumi, kas skar iedzīvotāju nodrošinājumu ar ambulatorai ārstniecībai paredzētām zālēm, medicīnas ierīcēm un precēm, ko zāļu iegādes kompensācijas sistēmas ietvaros daļēji vai pilnībā apmaksā valsts no veselības aprūpes budžeta līdzekļiem.

- ✓ Ar 2003.gada 1.februāri stājās spēkā kompensējamo zāļu saraksts diagnožu grupas “15. Psihiski un uzvedības traucējumi” atsevišķām diagnozēm bērniem līdz 18 gadu vecumam.
- ✓ Ar Veselības ministrijas rīkojumiem apstiprināti kompensējamo zāļu saraksti, kuri stājā spēkā ar 2003.gada 1.martu un 1.jūliju.
- ✓ Lai veicinātu racionālu kompensējamo zāļu sarakstā iekļauto zāļu izrakstīšanu un lietošanu, kā arī lai maksimāli efektīvi izmantotu valsts budžeta līdzekļus ir izstrādātas racionālas farmakoterapijas rekomendācijas zāļu iegādes kompensācijas sistēmas ietvaros sekojošām diagnozēm – hipertensijai, bronhiālajai astmai, epilepsijai, parkinsonismam, 2.tipa cukura diabētam, kā arī insulīnterapijas rekomendācijas cukura diabēta pacientu ārstēšanai. Izveidota darba grupa arī psihisko slimību un uzvedības traucējumu, kā arī prostatas ļaundabīgo audzēju racionālas farmakoterapijas rekomendāciju sagatavošanai.
- ✓ 2003.gada 5.septembrī apstiprināti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr.428 „Ambulatorajai ārstniecībai paredzēto zāļu, medicīnisko ierīču un preču iegādes izdevumu kompensācijas kārtība”, kas nosaka glikēmijas teststrēmeļu iegādi bērniem un grūtniecēm ar 100% kompensāciju.
- ✓ Ar VM rīkojumiem apstiprināti kompensējamo zāļu sarakstā iekļauto zāļu vispārīgie nosaukumi: elpošanas sistēmas slimību ārstēšanai bērniem līdz 3 gadu vecumam, asinsrites slimībām un slimniekiem pēc sirds operācijām, nervu sistēmas slimību ārstēšanai, papildinot ar jaunu diagnozi „G95 citas muguras smadzeņu slimības” un asins un asinsrades orgānu slimību ārstēšanai, papildinot ar jaunu diagnozi „D86 Sarkoidoze”. Zāles šo diagnožu ārstēšanai kompensējamo zāļu sarakstā ir iekļautas no 2004. gada 1. janvāra.
- ✓ Zāļu cenu aģentūra sadarbībā ar ārstu profesionālajām asociācijām ir izstrādājusi cerebrovaskulāro slimību un prostatas ļaundabīgo audzēju racionālas farmakoterapijas rekomendācijas zāļu iegādes kompensācijas sistēmas ietvaros.

Zāļu kompensācijas sistēma ir orientēta uz visiem pacientiem, kuriem Ministru kabineta noteiktajā kārtībā nepieciešama nepārtraukta zāļu lietošana dzīvības funkciju nodrošināšanai vai uzturēšanai, tajā skaitā arī invalīdiem.

Pilnveidojot profilakses, veselības izglītības darbu un veselības veicināšanas pasākumus 2003.gadā ir realizētas vairākas programmas:

- ✓ Valsts konkursa “Par smēķēšanas, alkohola un narkotiku lietošanas ierobežošanas valsts programmas īstenošanu” organizēšana un projektu izvērtēšana.
- ✓ Topošo vecāku izglītošana par smēķēšanas kaitīgumu. Plakāts un semināri topošo vecāku skolu speciālistiem “Smēķēšanas ietekme uz augli”.
- ✓ Mācību videomateriāls par nevielisko atkarību “Atkarības anatomija” - pamatskolas un vidusskolas skolēniem – videofilmu rajonu skolām Skolu valdes saņēma bez maksas.
- ✓ Projektu konkurss jauniešiem pret AIDS “Dzīvo un ļauj dzīvot citiem” un “Rītdiena bez AIDS”- projektu konkursā piedalījās nevalstiskās organizācijas un pašvaldību institūcijas. Finansējumu piešķīra Kanādas vēstniecība.
- ✓ Pret ērcu vakcinācijas informācijas kampaņa 2003 – izglītojoši semināri skolu mediķiem un direktoriem visā Latvijā.
- ✓ Starptautiskā veselības diena “Veidosim bērniem draudzīgu pasauli” - Veselību veicinošo skolu pieredze Latvijā un trīspusējās vienošanās parakstīšana starp Izglītības un zinātnes ministru, Bērnu un ģimenes lietu ministru un Veselības ministru par veselību veicinošo skolu attīstību Latvijā.
- ✓ Veselības nedēļa 2003, devīze “Veidosim bērniem draudzīgu pasauli” - informatīvi izglītojoši pasākumi Latvijas rajonos un pilsētās par bērnu drošību ģimenē un citās vidēs, mutes veselība, pasīvās smēķēšanas iedarbība uz bērnu smēķējošās ģimenēs, bērnu veselības rādītāju skaidrojums speciālistiem, kā arī izdales materiāli – bukleti un plakāti.
- ✓ BO VSIA”Veselības veicināšanas centrs” ir realizējis sekojošas aktivitātes: joda deficīta novēršanas programma, zīdīšanas veicināšanas nedēļa, pasīvās smēķēšanas kaitīgā ietekme uz bērnu veselību, projektus „Atkarības profilakse” un „Sievietes veselības un dzīves kvalitātes veicināšana”.
- ✓ RSU Sabiedrības veselības skola organizējusi apmācību skolu un bērnodārzu māsām par dažādiem veselīga dzīvesveida aspektiem. Kopumā kursus par bērnu psihisko veselību, bērnu neirozēm un depresijām, fizisko rehabilitāciju bērniem ar nepareizu stāju, traumatisma profilaksi un neatliekamo palīdzību noklausījās 185 māsas.
- ✓ Valsts farmācijas inspekcijas pārstāvji kopīgi ar invalīdu un viņu draugu apvienību „Apeirons” veica akciju: aptieku vides pieejamības monitorings, pārbaudot pieejamību cilvēkiem ar kustību traucējumiem, kā arī veikti pasākumi pārkāpumu novēršanai.

IZGLĪTĪBAS PIEEJAMĪBA

Uzdevums: nodrošināt invalīdiem tiesības uz izglītību, kas atbilst viņu vajadzībām un vēlmēm.

Pirmsskolas izglītība

Piecgadīgo un sešgadīgo bērnu obligātās sagatavošanas skolai programmas ietvaros uzsākta bērnu invalīdu integrācija un apmācība pirmsskolas izglītības programmās.

Vispārējā un speciālā izglītība

Lai veicinātu bērnu ar izteiktiem fiziskās un (vai) garīgās attīstības, redzes vai dzirdes traucējumiem integrēšanu vispārējās izglītības iestādēs, ir izstrādāti un apstiprināti skolotāja palīga darba noteikumi.

- Apstiprināti Ministru kabineta noteikumi “Kritēriji un kārtība, kādā speciālās izglītības iestādei tiek piešķirts speciālās izglītības attīstības centra statuss”, izstrādāti Ministru kabineta noteikumi “Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vidējās izglītības iestādes, kurā integrē izglītojamos ar speciālām vajadzībām, nodrošinājumu”. 2003. gada 21. oktobrī apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr.579 „Noteikumi par vispārējās pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iestāžu nodrošinājumu atbilstoši speciālām vajadzībām”. IZM budžetā 2004. gadam ir paredzēti Ls 70000 vispārējās izglītības iestādēm, lai veicinātu integrāciju bērniem ar speciālām vajadzībām.
- Darbu uzsācis Speciālās izglītības atbalsta centrs Rēzeknē.

Speciālistu apmācība

- Īpaša uzmanība tiek pievērsta Ministru kabineta 2001.gada 20.novembra noteikumu nr.480 “Valsts un pašvaldību pedagoģiski medicīnisko komisiju kompetence” prasību izpildei. Notikuši divi semināri un kursi pedagoģiski medicīnisko komisiju vadītājiem un darbiniekiem, sadarbībā ar Norvēģiju un Islandi ir uzsākts darbs pedagoģiski medicīnisko komisiju darba kvalitātes paaugstināšanā un komisijas darbinieku izglītošanā.
- Sadarbībā ar Skandināvijas valstīm tiek īstenoti projekti: „Pedagogu izglītošana Latvijā 2000-2004”, „Rēzeknes pilsētā un Rēzeknes rajonā dzīvojošo bērnu speciālo vajadzību nodrošināšana reģiona robežās”, „Bērnu ar speciālām vajadzībām sagatavošana darbam un integrēšana profesionālās izglītības sistēmā”.

- Sadarbībā ar Norvēģiju sākts jauns projekts „Bērnu pedagoģiski psiholoģiskās diagnostikas un pedagoģiski medicīnisko komisiju kopetences pilnveide”.

Metodika

- Atbilstoši Izglītības likumam ir izstrādāti un apstiprināti speciālās izglītības programmu paraugi.

Izglītības iestāžu pielāgošana

- Bērniem ar kustību traucējumiem ir pielāgotas Rīgas 66. un 71. vidusskolas. Turpinās Rēzeknes 6.vidusskolas, Maltas bāreņu speciālās internātskolas, Daugavpils 12.vidusskolas, Pušmucovas pamatskolas, Dzelzavas speciālās internātskolas inženiertehniskā piemērošana bērniem ar smagiem fiziskās attīstības traucējumiem. Pabeigta Valsts pedagoģiski medicīniskās komisijas telpu inženiertehniskā piemērošanā bērniem ar smagiem kustību traucējumiem un sākts darbs Sabiles vidusskolas inženiertehniskajā piemērošanā.

Profesionālā izglītība

- Profesionālās izglītības un tālākizglītības jomā Kuldīgas 78. arodvidusskolā nodrošināta profesionālās izglītības pieejamība bērniem ar dzirdes traucējumiem, dodot iespēju apgūt galdnieka palīga profesiju.
- Profesionālās izglītības un nodarbinātības trīspusējās sadarbības apakšpadomē iesniegts trešā kvalifikācijas līmeņa standarta projekts – Latviešu zīmju sarunvalodas tulks.

ATBALSTS NODARBINĀTĪBĀ

Uzdevums: nodrošināt invalīdiem tiesības uz darbu - vienlīdzīgas iespējas uz produktīvu un labi atalgotu vietu darba tirgū.

Nodarbinātības veicināšanas pasākumus īsteno vairākas institūcijas.

BO VAS “Nodarbinātības valsts dienests”

- Nodarbinātības valsts dienesta uzskaitē 2002.gadā vidēji atradās 1950 invalīdi-bezdarbnieki, 2003.gada 31. septembrī to skaits bija palielinājies līdz 3165, no kuriem 154 nosūtīti uz APSD un 338 uz profesionālo apmācību un pārkvalifikāciju(BAP), 301 uz PKP un 313 iesaistīti PNPG.
- No reģistrētajiem invalīdiem- bezdarbniekiem 2003.gada pirmajā pusgadā uz algotajiem pagaidu sabiedriskajiem darbiem nosūtīti 168 cilvēki, uz pasākumiem noteiktām personu grupām – 259 cilvēki, bet pasākumos konkurētspējas paaugstināšanai iesaistīti 526 cilvēki.
- Invalīdi tiek iesaistīti visās konkurētspējas paaugstināšanas pasākuma aktivitātēs kopā ar citiem bezdarbniekiem. Papildus atsevišķās Nodarbinātības valsts dienesta filiālēs ir īstenoti šādi pasākumi:
 - Rīgas centrā – izstrādātas divas jaunas nodarbību programmas bezdarbniekiem ar īpašām vajadzībām: “Motivācijas izstrāde darba attiecību veidošanai” un “Prasmes un iemaņas darba attiecību veidošanā”, katru programmu apguva 14 invalīdi;
 - Madonas centrā – gatavojoties profesionālajai apmācībai un pārkvalifikācijai, mācīšanās prasmes un iemaņas apguva 13 invalīdi, “Vispārējā darba meklēšanas kursā” bezdarbniekiem ar īpašām vajadzībām iesaistīti 17 invalīdi;
 - Liepājas centrā – aktivitātē “Integrācijas iespējas mūsdienu darba vidē” iesaistīti 11 invalīdi;
 - Kuldīgas centrā – seminārā “Psiholoģiskā rehabilitācija un jaunu darba ceļu meklēšanas iespējas” piedalījās 10 invalīdi;
 - Ludzas centrā – atsevišķi organizētā grupā “Vispārējo darba meklēšanas kursu” apguva 10 invalīdi.

2003.gada pirmajā pusgadā turpinājās pilotprojekta “Subsidētās darba vietas invalīdiem- bezdarbniekiem” īstenošana, kura ietvaros Madonas rajonā strādāja 7 bezdarbnieki.

Ir uzsākti arī četri jauni pasākumi, noslēdzot līgumus ar darba devējiem par darba vietu izveidi:

- ✓ invalīdu- bezdarbnieku darba prakse – 8 darba vietas;
- ✓ subsidētās darba vietas pirmspensijas vecuma invalīdiem- bezdarbniekiem – 19 darba vietas;
- ✓ subsidētās darba vietas invalīdiem- bezdarbniekiem – 67 darba vietas;
- ✓ atbalsts invalīdiem- bezdarbniekiem profesionālo prasmju apguvei darba vietā – 296 darba vietas.

2003. gada 2. pusgadā īstenoti sekojoši pasākumi darbspēju uzlabošanai personām ar īpašām vajadzībām:

- „Subsidētā nodarbinātība bezdarbnieku konkurētspējas uzlabošanai”, „Atbalsts praktisko darba iemaņu apguvei vai aktualizācijai.” noslēgti līgumi ar 338 darba devējiem par 566 darba vietu iekārtošanu:
 - invalīdu-bezdarbnieku darba prakse-13
 - subsidētās darba vietas pirmspensijas vecuma invalīdiem bezdarbniekiem-22
 - subsidētās darbavietas invalīdiem bezdarbniekiem-102
- ✓ atbalsts invalīdiem bezdarbniekiem profesionālo prasmju apguvei darba vietā-428
- ✓ SO „Madonas invalīdu centrs” un SIA „Strazdupe” nodarbināti 10 invalīdi bezdarbnieki.
- ✓ Jauns pasākums invalīdu bezdarbnieku mobilitātes veicināšanai, kura ietvaros Madonas centrā 4 cilvēki individuāli tika iesaistīti pārdevēja profesionālo prasmju un iemaņu apgūvē.
- ✓ Rīgā 11 invalīdi apguva programmu „Prasmes un iemaņas darba attiecību veidošanā bezdarbniekiem ar īpašām vajadzībām” un 10 invalīdi tika iesaistīti programmā „Motivācijas izstrāde darba attiecību veidošanai bezdarbniekiem ar īpašām vajadzībām”.
 - invalīdu bezdarbnieku darba praksi pabeiguši 7 jaunieši.
 Pasākuma invalīdu bezdarbnieku mobilitātes veicināšanai ietvaros 115 cilvēki iesaistīti profesionālo un sociālo prasmju un iemaņu apgūvē.

Profesionālās rehabilitācijas centri

Profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus 2003.gadā bija iespējams saņemt BOVSIA “Koledža RRC” Jūrmalā, un Arodapmācības un rehabilitācijas centrā “Alsviķi” Alūksnes rajonā.

Arodapmācības un rehabilitācijas centrā “Alsviķi” profesionālās rehabilitācijas programmas ietvaros invalīdiem piedāvāja iespēju apgūt jaunu profesiju sekojošās specialitātēs:

1. Šuvēji;
2. Pavāra palīgi;

3. Mājsaimnieces;
4. Teksta redaktora operatori;
5. Apavu remontētāji (1. un 2. līmenis)

2003.gadā minētajā centrā pakalpojumus kopumā saņēma 149 invalīdi, absolvēja 58 invalīdi un darba tirgū atgriezās 25, tajā skaitā apgūtajā specialitātē 17 invalīdi.

Alsviķu Liepājas filiālē 11 invalīdi piedalījās tematiskajā kursā „Integrācijas iespējas mūsdienu darba tirgū”.

„Koledžā RRC” profesionālās rehabilitācijas programmas ietvaros invalīdiem 2003.gadā piedāvāja iespēju apgūt jaunu profesiju sekojošās programmās:

1. Grāmatvedība un nodokļi;
2. Mārketings un tirdzniecība;
3. Cilvēku resursu vadība;
4. Informācijas tehnoloģijas;
5. Lietišķo sistēmu programmatūra;
6. Rūpniecības komercdarbinieks;
7. Sociālās apdrošināšanas speciālists;
8. Mazumtirdzniecības komercdarbinieks;
9. Automātika, datortehnika un tīkli;
10. Ēdināšanas serviss;
11. Saimnieciskās darbības uzskaitē, kontrole un analīze;
12. Elektronika.

2003. gadā Koledžā RRC:

- realizēti pieaugušo tālākizglītības kursi 31 invalīdam;
- 40 invalīdi apguva autovadītāja prasmes un ieguva tiesības vadīt automašīnu;
- tika veikta 17 automašīnu pielāgošana invalīdu vajadzībām;
- 67 personas ar garīga rakstura traucējumiem apmeklēja dienas centru;

2003. gadā „Koledžā RRC” pakalpojumus kopumā saņēma 185 invalīdi, absolvēja 65 invalīdi un 126 invalīdiem tika noteikta profesionālā piemērotība. Darba tirgū atgriezušies (% pa specialitāšu grupām):

- Komerzinības – 78%;
- Ēdināšanas serviss – 60%;
- Saimnieciskās darbības uzskaitē, kontrole un analīze – 63%;
- Elektronika – 83%.

Kopā abos profesionālās rehabilitācijas centros 2003. gadā ir mācījušies 334 invalīdi un tos absolvējuši 123 invalīdi.

VIDES PIEEJAMĪBA

Uzdevums: Nodrošināt invalīdiem tiesības uz pielāgotu vidi, novēršot fiziskos apstākļus, kas traucē brīvi pārvietoties, nodrošinot invalīdiem komunikēšanās iespējas un tiesības uz informāciju, kā arī nodrošinot invalīdiem vienlīdzīgas iespējas piedalīties brīvā laika un sporta aktivitātēs.

Sabiedriskais transports

Autotransporta jomā izstrādāti un 2003.gada 19.augustā pieņemti Ministru kabineta noteikumi nr.464 “Kārtība, kādā organizē un veic pasažieru starptautiskos pārvadājumus ar autobusiem, atklāj, groza un slēdz maršrutus un izsniedz starptautiskajos līgumos paredzētās atļaujas”, kuru 27.5.apakšpunktā minēts, ka, lai saņemtu atļauju, Latvijā reģistrēts pārvadātājs iesniedz Satiksmes ministrijā informāciju par autobusiem, ar kuriem paredzēts pārvadāt pasažierus (autobusa marka, izlaides gads, ietilpība, pielāgotība personām ar kustību traucējumiem).

Piemērojot sabiedriskā transporta infrastruktūras invalīdu vajadzībām, veikti šādi pasākumi:

✓ Uzsākts Iecavas stacijas ēkas kapitālais remonts un Daugavpils pasažieru stacijas ēkas kārtējais remonts. Šajos objektos saskaņā ar projektiem tiks uzbūvētas uzbrauktuves invalīdiem, lai radītu iespēju personām riteņkrēslos pārvietoties un iekļūt stacijas ēku telpās.

✓ VAS “Starptautiskajā lidostā “Rīga””, ņemot vērā Invalīdu un viņu draugu apvienības “Apeirons” ieteikumus tika paveikts sekojošais:

- pasažieru termināla ēkas stikla durvīm tika uzklāts kontrastējošas krāsas marķējums, lai novērstu negadījumus cilvēkiem ar redzes traucējumiem;
- tika izbūvētas papildus tualetes telpas invalīdiem un izstādīta papildus vizuālā informācija ar norādēm uz mātes/ bērna istabām un invalīdiem riteņkrēslos piemērotām vietām un tualetēm;
- autostāvvietā tika ierīkotas speciālas stāvvietas ar vizuālo apzīmējumu – autostāvvietā invalīdiem.

Ceļu satiksmes drošības direkcija (turpmāk – CSDD)

CSDD pakalpojumi ir pieejami klientiem ar kustību traucējumiem. Rekonstruētajās un jaunbūvētajās pakalpojumu sniegšanas vietās īpaša

vērība tiek pievērsta tam, lai visiem CSDD klientiem ar kustību traucējumiem pašiem nodrošinātu piekļuvi pakalpojumu saņemšanai. Ēkas ir aprīkotas ar riteņkrēsliem piemērotiem pandusiem (uzbrauktuvēm), telpās nav pakāpienu un sliekšņu. CSDD Rīgas nodaļā, kur pakalpojumus sniedz vairākos stāvos ir iebūvēts lifts.

2003.gada pirmajā pusgadā 2 ēkas tiek aprīkotas ar lielāka platuma durvīm, kā arī speciāli aprīkoti sanitāri tehniskiem mezgļiem. Pakalpojumu vietās, kur pagaidām nav iespējams piekļūt, pakalpojuma sniegšanas process organizēts tā, lai klients to saņemtu, neizkāpjot no transportlīdzekļa.

CSDD piedāvā invalīdiem piederošiem transportlīdzekļiem, kuri pielāgoti vadītāja invalīda vajadzībām, atbrīvojumu no maksas par valsts tehnisko apskati, kā arī no maksas par pārbūves tehniskās ekspertīzes slēdzienu, ja transportlīdzeklis ticis pārbūvēts par tādu, kas pielāgots vadītāja invalīda vajadzībām. No maksas par vadītāja kvalifikācijas teorētisko un praktisko eksāmenu ir atbrīvoti invalīdi, kuri beiguši apmācības kursus specializētajā autoskolā BO VSIA "Koledža RRC" (Jūrmalā, Slokas 68).

CSDD savus klientus nodrošina ar plašām informācijas saņemšanas iespējām, kas piemērotas arī klientiem ar īpašām vajadzībām. Informāciju iespējams saņemt telefoniski, internetā, sūtot rakstiskas vai elektroniskas vēstules, vēršoties pie CSDD darbinieka kādā no klientu apkalpošanas vietām. Vienkāršota informācija pieejama klientu apkalpošanas vietās informatīvos stendos vai bukletos.

Mācību iestāžu pielāgošana

2003.gada 19.jūnijā Īpašu uzdevumu ministrs bērnu un ģimenes lietās apstiprināja Valsts programmu bērnu un ģimenes stāvokļa uzlabošanai 2003.gadam. Valsts programmas 1.1.sadaļa "Vides pielāgošana bērniem ar kustību traucējumiem" paredz finansējumu telpu pārbūvei un pielāgošanai (iekļūšana un izklūšana no ēkas, sanitāro mezgliu pielāgošana, durvju aiņu paplašināšana, sliekšņu un kāpņu pielāgošana u.c.) izglītības iestādēs, sociālās aprūpes un rehabilitācijas institūcijās un vietās, kur tiek organizēti kultūras un atpūtas pasākumi bērniem ar kustību traucējumiem. Valsts programma paredz Ls 12 000 lielu finansējumu, lai uzlabotu vides pieejamību vismaz 7 institūcijās, kas sniedz pakalpojumus bērniem. Konkursam tika iesniegti 15 projekti, no kuriem konkursa komisija atbalstīja 9 vides pielāgošanas projektus. Konkursa nolikuma projekta izstrādē un komisijā piedalījās Ekonomikas ministrija.

Kultūra

Latvijas Neredzīgo bibliotēka

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas pamatuzdevums ir nodrošināt pieeju grāmatām un informācijai cilvēkiem, kuriem ir redzes problēmas. Bibliotēkas 7 filiālēs neredzīgie un vājredzīgie lasītāji var saņemt literatūru un informāciju sev pieejamā formātā – grāmatas neredzīgo rakstā (Braila raksta grāmatas) un ieskaņotās grāmatas (audiogrāmatas).

Bibliotēkas lietotāji var saņemt nepieciešamo informāciju uz vietas bibliotēkā vai arī izmantot pasta pakalpojumus. Speciālo izdevumu pasta sūtījumi redzes invalīdiem ir bez maksas. Bibliotēka ar savu transportu piegādā nepieciešamos materiālus arī lasītājiem mājās.

Bibliotēkas statistiskie darba rādītāji:

	1999	2000	2001	2002	2003.g. I p.g./kopā par gadu
LASĪTĀJI					
<i>Pavisam</i> , t.sk.:	2788	2834	2931	2936	2383/2926
lasa grāmatas Braila rakstā	132	119	120	123	148 / 168
klausās audiogrāmatas	1922	2077	1880	1882	1531 / 1826
lasītāji, kuri apkalpoti pa pastu	249	336	334	342	276 / 325
lasītāji, kuriem grāmatas pievestas un pienestas mājās	72	94	154	128	87 / 196
IZSNIEGUMS					
<i>Pavisam</i> , t.sk.:	395715	535641	558902	557998	200143 / 572202
izdevumi Braila rakstā (sēj.)	2762	3377	3117	3115	1959 / 3663
audiogrāmatas	338810	464625	482663	483009	246719 / 490360
BIBLIOTĒKAS SKAŅU IERAKSTU STUDIJĀ IELASĪTO AUDIOGRĀMATU SKAITS					
ieskaņotas audiogrāmatas (oriģināli)					
nosaukumi/ kasetes, CD	64/ 714	97/ 877	89/ 873	6/ 1204	49/912 – 95/1784

Bibliotēkas lasītāju vidū ir 1510 lasītāji ar redzes problēmām un 66 lasītāji ar cita veida invaliditāti.

148 lasītāja apmeklē bibliotēkas mūzikas sektoru. Viņiem izsniegtas 3772 mūzikas audiokasetes un 333 skaņu plates.

9 bibliotēkas darbinieki ir I un II grupas redzes invalīdi, kuri veiksmīgi integrējušies kolektīvā un viņiem ir vienādas tiesības un pienākumi ar pārējiem darbiniekiem.

Lai papildinātu ar jaunāko uzziņu literatūru, tai skaitā vārdnīcām un enciklopēdijām, Latvijas Neredzīgo bibliotēkas un tās filiāļu fondus un

lasītāji operatīvi un viņiem pieejamā formātā varētu saņemt nepieciešamo informāciju, bibliotēka piedalījās arī 2003.gada Kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas “Jaunu grāmatu un citu izdevumu iegāde publiskajām bibliotēkām” projektu konkursā, un bibliotēkai tika piešķirts viens pilns grāmatu gada komplekts. Gadā saņemtas 216 grāmatas, no kurām 15 ir ielasītas Skaņu ierakstu studijā.

Lai palīdzētu redzes invalīdiem mācību procesā, bibliotēka, iesaistot brīvprātīgos, piedāvā priekšā lasīšanas pakalpojumus un mācību literatūras ielasīšanu audiokasetēs pēc individuāla pieprasījuma. 2003.gadā priekšā lasītas 161 stundas 195 lasītājiem.

Starptautiskā starpbibliotēku abonenta ietvaros bibliotēka pēc lasītāju pieprasījuma pasūta grāmatas angļu valodā Braila rakstā no ASV Kongresa bibliotēkas Vašingtonā. 2003.gadā saņemti 26 sējumi. Bibliotēkām Ogrē, Salacgrīvā un pensionātam “Atsaucība” lasītāju apkalpošanai ar redzes problēmām bija izsniegtas 1155 audiokasetes.

2003. gadā sniegtas 4325 uzziņas, no tām gandrīz 3 tūkstoši pa telefonu. Neredzīgie bibliotēkas lasītāji griežas pēc palīdzības informācijas jomā pie bibliotekāriem, izmantojot telefonu.

2003. gadā pastiprinājās masu mediju interese par Latvijas Neredzīgo bibliotēkas darbību: Latvijas Radio-raidījums „Cilvēks līdzās”, daudz publikāciju presē par bibliotēkas darbību.

Pašvaldību publiskās bibliotēkas

Pašvaldību publiskās bibliotēkas piedāvā invalīdiem ar kustību traucējumiem iespēju grāmatas un citus dokumentus piegādāt mājās. Šāda apkalpošana sekmīgi tiek veikta Jelgavas pilsētas Zinātniskajā bibliotēkā, Jelgavas pilsētas Miezītes bibliotēkā, Ludzas pilsētas galvenajā bibliotēkā, Rīgas centrālajā bibliotēkā, Jūrmalas bibliotēku apvienībā, Preiļu galvenajā bibliotēkā, Ogres rajona Lauberes pagasta bibliotēkā, Gulbenes bibliotēkā, Liepājas pilsētas Centrālajā zinātniskajā bibliotēkā, Krāslavas Centrālajā bibliotēkā, Krāslavas rajona pagasta bibliotēkās, Talsu galvenajā bibliotēkā un Talsu rajona pagasta bibliotēkās, Balvu Centrālajā bibliotēkā un Cēsu rajona Skujenes pagastā.

Ogres centrālās bibliotēkas bibliobusa 5 maršrutos bibliotekārie pakalpojumi tiek nodrošināti visu vecumu un sociālo grupu lauku un Ogres pilsētas nomaļu iedzīvotājiem. Daudzas bibliobusa pieturvietas ir tieši pie mājām, kur dzīvo veci cilvēki, invalīdi un ģimenes ar maziem bērniem.

Rēzeknes pilsētas centrālajā bibliotēkā, sadarbojoties ar sabiedrisko organizāciju “Invalīdu iniciatīvu centrs”, eksponēta fotoizstāde “Riteņkrēslos pa Eiropu”. Izstādi varēja apmeklēt arī invalīdi ar kustību traucējumiem, jo bibliotēkā darbojas lifts- pacēlājs.

Speciālas uzbrauktuves invalīdiem ar kustību traucējumiem ir ierīkotas Rīgas centrālās bibliotēkas filiālbibliotēkā „Zemgale”, RCB Čiekurkalna filiālbibliotēkā, Liepājas rajona Gaviezas pagasta bibliotēkā, Ugāles pagasta bibliotēkā, Balvu centrālajā bibliotēkā, Madonas rajona bibliotēkā, Alūksnes rajona Virešu bibliotēkā, Līvānu novada centrālajā bibliotēkā, Olaines pagasta Gaismas bibliotēkā, Rīgas centrālajā bibliotēkā un tās filiālē “Zemgale”, Ogres centrālajā bibliotēkā, Ikšķilē, Ķegumā un Lielvārdē.

Lai kaut nedaudz dažādotu un atvieglotu ikdienu bērniem ar īpašām vajadzībām, nu jau vairāk kā divus gadus Valmieras bērnu bibliotēkā risinās pasākumu cikls, kas veltīts šai bērnu un jauniešu grupai, pasākumos iesaistot arī bērnu vecākus. Pasākumi tiek organizēti, ņemot vērā bērnu invaliditātes smagumu, viņu vajadzības un vēlmes. Periodiski notiek pasākumi ciklā “Jaunāko grāmatu pasaule arī tev”, ir bijuši pasākumu bērniem “Iepazīsim ES valstis”, “Ceļojums ES valstu bērnu rakstnieku pasaku tēlu valstībā” u.c. Šādos pasākumos tiek iesaistīti arī veselie bērni un jaunieši, tādējādi abpusēji rodot iespēju vieglākai bērnu invalīdu integrācijai mūsu sabiedrībā.

Sadarbība ar sociālās palīdzības centriem.

Pašvaldību publiskajām bibliotēkām ir izveidojusies sadarbība ar vietējiem pansionātiem un sociālajiem dienestiem. Balvu rajona Centrālā bibliotēka sadarbojas ar pansionātu „Balvi” un pansiju „Balvi”, kuru iemītnieki tiek regulāri iepazīstināti ar bibliotēkas jaunieguvumiem. Līdzīgs darbs tiek veikts arī Cesvaines pilsētas bibliotēkai sadarbojoties ar Cesvaines sociālās aprūpes centru. Bauskas rajona Vecumnieku pagasta bibliotēka sadarbojas ar pansionātu „Atvasara”, kur bibliotekāres pienes grāmatas vientuļajiem pensionāriem. Dažādus pasākumus un ekskursijas organizē Bauskas rajona Stelpes bibliotēka, Talsu rajona Laucienas pagasta Ausekļu bibliotēka.

Bauskas Centrālajai bibliotēkai ir laba sadarbība ar pilsētas sociālās palīdzības centru „Ābele” un pensionāru padomi. Tika noorganizēta tikšanās ar ES informācijas centru arī represēto klubā „Rēta”, kura biedri ir gan pensionāri, gan invalīdi. Tiek sniegta palīdzība dažādu sarīkojumu veidošanā, sameklējot un izsniedzot nepieciešamo literatūru, kā arī ar praktiskiem padomiem.

Krāslavas Centrālā bibliotēka sadarbojas ar pilsētas sociālā dienesta dienas centru, kur tiek piedāvātas jaunu grāmatu izstādes.

Darbs ar bērniem.

Tradicionāla kļuvusi Bauskas Centrālās bibliotēkas galvenās bibliogrāfes viesošanās Zālītes speciālajā internāta skolā, kur mācās bērni

ar īpašām vajadzībām. Bērniem saprotamā valodā tiek stāstīts par dažādiem ievērojamiem latviešu literātiem, viņu darbiem.

Aknīstes pilsētas bibliotēkā, KKF atbalstītā projekta ietvaros „Bibliotēka-bērnu interešu veidotāja”, izveidots bērnu stūrītis ar grāmatām un rotaļlietām. Tiek aicināts ikviens bērns, kurš vēlas sevi pilnveidot un attīstīt.

Reizi mēnesī Liepājas Centrālās zinātniskās bibliotēkas filiāle – bērnu bibliotēka „Varavīksne” pilsētas dienas aprūpes un rehabilitācijas centrā 16-30 gadu veciem jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem sniedz informāciju par kultūras dzīves aktualitātēm un jaunāko grāmatu apskatus.

Alūksnes pilsētas bibliotēkas bērnu literatūras nodaļai ir veiksmīga sadarbība ar bērnu un jauniešu ar īpašām vajadzībām atbalsta centru „Saulstariņi”

Oktobrī Alūksnē notika nometne bērniem ar īpašām vajadzībām un sociālā riska ģimeņu bērniem, ko finansēja īpašo uzdevumu ministrijas bērnu un ģimeņu lietu sekretariāts.

Alūksnes pilsētas bibliotēkas bērnu literatūras nodaļā bērni un jaunieši ar īpašām vajadzībām varēja sameklēt sev nepieciešamos materiālus, gatavojot teātra uzvedumu, ar ko piedalījās 3. starptautiskajā mākslinieciskās pašdarbības festivālā „Solis” cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem.

Rīgas Centrālajā bibliotēkā un tās filiālbibliotēkās sadarbībā ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku Bērnu literatūras nodaļā notika informācijas diena „Mēs esam blakus”. Tika eksponētas grāmatas braila rakstā, palielinātā šriftā, ieskaņotas grāmatas, braila rakstāmmašīna. Tāfele un grifele.

Grīvas filiālbibliotēka sadarbojas ar Rīgas 71. vidusskolu un invalīdu rehabilitācijas centru, rīkojot dažādus pasākumus skolēniem ar īpašām vajadzībām.

Mežaparka filiālbibliotēka sadarbojas ar 108 speciālo bērnodārzu, bet filiālbibliotēka „Zemgale” ar Zemgales priekšpilsētas Sociālās palīdzības dienestu un organizāciju „Rūpju bērns” koncertu rīkošanā bērniem ar īpašām vajadzībām.

Bērniem ar intelektuālās attīstības traucējumiem pasākumus organizē Liepājas rajona Virgas pagasta, Purmsātu, Lažas pagasta Apriķu un Aizputes pilsētas bērnu bibliotēkas.

Liepājas centrālās bibliotēkas filiālbibliotēka „Zaļās birzes bibliotēka” organizēja pasākumu „Ne sapnī vien-šodienā dzīvojam” arī invalīdiem ar redzes un kustību traucējumiem.

Ogres rajona Luberes pagasta bibliotēkā pieejami bezmaksas interneta pakalpojumi un datorlietošanas apmācība.

Rēzeknes rajona Ozolaines pagasta bibliotēka rīkoja invalīdu rokdarbu izstādi.

Muzeji

✓ Ar Eiropas Komisijas “Phare Access 2000” projekta “Vienlīdzīgas pieejamības nodrošināšana” finansiālu atbalstu Latvijas bērnu un jaunatnes literatūras padome un Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejsveica sekojošo:

- organizēja semināru Latvijas muzeju un bibliotēku darbiniekiem, kur piedalījās invalīdu sabiedrisko organizāciju pārstāvji un Labklājības ministrijas atbildīgās personas, lai apzinātu problēmas pakalpojumu sniegšanai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām muzejos un bibliotēkās;
- veica aptauju par muzeju pieejamību;
- sagatavoja un izdeva grāmatu “Muzeju pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām” (autore I.Knoka);
- izveidoja ekspozīciju “Pilsētas dzeja” Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejā, ievērojot izstrādāto metodiku vienlīdzīgas pieejamības nodrošināšanai.

✓ A.Upīša memoriālmājā Skrīveros uzbūvēts ieejas panduss muzeja apmeklētājiem ar kustību traucējumiem.

✓ Madonas novadpētniecības un mākslas muzejā ir izbūvēta muzeja krātuves ēka (kopā ar bibliotēku), tajā nodrošināta pieeja cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

✓ Rundāles pils muzejs ir izstrādājis projektu lifta un pacēlāja izbūvei, kā arī pandusa ierīkošanai un tualetu pārbūvēšanai invalīdiem ar kustību traucējumiem. Sagatavots un Kultūras ministrijā iesniegts projekta realizācijas finansējuma pieprasījums.

✓ Jēkabpils Vēstures muzejā apmeklētājiem tiek piedāvāti audiogida pakalpojumi.

✓ P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs apmeklētājiem ar dzirdes traucējumiem nodrošina gida pakalpojumus ar zīmju valodas tulkojumu.

✓ Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejs piedāvā iespēju muzeja 2. stāva ekspozīcijas skatīt videoversijā.

✓ Latvijas kara muzejs vestibilā uzbūvējis uzbrauktuvi.

✓ Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejā Rīgā kāpņu līmeņu maiņa marķēta dzeltenā krāsā, nodrošinot orientēšanos telpā vājredzīgiem cilvēkiem.

✓ Latvijas Dabas muzejs piedāvā audiogidus krievu, vācu un angļu valodās.

✓ Rīgas kīno muzejam un Ventspils muzejam ir izveidotas interneta mājas lapas.

Arhīvi

Valsts arhīvu sistēmas iestādes piedāvā invalīdiem iespējas sazināties telefoniski, pa pastu un e-pastu un saņemt nepieciešamo informāciju vai arhīva izziņas sociālos un tiesiskos jautājumos. Ir aktualizēta valsts arhīvu sistēmas iestāžu mājas lapa, un tajā ir atrodama informācija par visiem valsts arhīviem latviešu, angļu un krievu valodās. Pastāv tiešsaistes iespēju sadaļa “Jūsu viedoklis” un “Jautājumi un ierosinājumi”.

Invalīdiem ar kustību traucējumiem, kas pārvietojas ratiņos, ir pieejamas trīs arhīvu ēkas, kurām ir speciālas uzbrauktuves.

Valsts arhīvu sistēmas iestādēs strādājošajiem ar speciālām vajadzībām ir nodrošināti darba apstākļi, kas atbilst viņu veselības stāvoklim.

Pasākumi kultūrizglītības jomā

Valsts kultūrizglītības iestādes sadarbojas ar rehabilitācijas iestādēm, palīdzot bērniem ar īpašām vajadzībām piedalīties informatīvos un atpūtas pasākumos. Atsevišķās kultūrizglītības iestādēs tiek veidotas speciālas mākslas un mūzikas programmas, lai palīdzētu šiem bērniem integrēties sabiedrībā (Baldones mūzikas skola, Ogres mākslas skola, Rīgas 5.mūzikas skola, Rīgas 3.mūzikas skola, Rīgas Pāvula Jurjāna mūzikas skola.

Mūzikas un mākslas pedagoģu aktivitāte un labā griba palīdzēt bērniem ar īpašām vajadzībām nav guvusi pietiekamu valsts atbalstu. Ir atsevišķi Kultūrkapitāla fonda piešķirumi, pašvaldību līdzekļi un starpvalstu sadarbības projektos gūtā pieredze.

SOCIĀLĀ ATBALSTA SISTĒMA

Uzdevums : nodrošināt invalīdu ekonomisko un sociālo aizsardzību, izstrādāt pakalpojumu/pabalstu sistēmu, kas nodrošinātu personas speciālās vajadzības (indivīdam, ģimenei, kurā ir invalīds).

Valsts pabalsti

✓ 2003.gada 29.jūlijā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi nr.430 "Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību". Saskaņā ar šiem noteikumiem valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts invalīdiem kopš bērnības ar 2003.gada 1.oktobri ir paaugstināts un noteikts 50 latu apmērā mēnesī. Tā rezultātā, no 2003. gada 1. oktobra invalīdiem kopš bērnības ir palielināti invaliditātes pensiju minimālie apmēri t.i.

1. grupai – Ls 80; 2. grupai – Ls 70; 3. grupai – Ls 50

Iepriekš 1. grupai – Ls 56; 2. grupai – Ls 49; 3. grupai – Ls 35

✓ 2003.gada 1.jūlijā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi nr.355 "Noteikumi par ģimenes valsts pabalsta un piemaksas pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalsta un piemaksas piešķiršanas un izmaksas kārtību". Saskaņā ar šiem noteikumiem piemaksas apmērs ar 2003.gada 1.oktobri ir paaugstināts un noteikts 50 latu apmērā mēnesī.

✓ Saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu” Ministru kabinets katru gadu nosaka valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmi apdrošināmajām personām un likmes sadalījumu pa valsts sociālās apdrošināšanas veidiem.

✓ Obligāto iemaksu likme vispārīgā gadījumā 2003. gadā ir noteikta 33,09% apmērā (ieskaitot darba negadījumu apdrošināšanas obligāto iemaksu likmi), kur darba devējs maksā 24,09% un darba ņēmējs 9%. Obligāto iemaksu likme strādājošiem invalīdiem tiek samazināta līdz 30,32% , kur darba devējs maksā 22,08% un darba ņēmējs 8,24% , kas zināmā mērā kalpo kā stimuls darba devējam pieņemt darbā 1. vai 2. grupas invalīdus.

✓ No 01.12.2003. par 5 Ls (no 30 uz 35 Ls/mēn.) paaugstināts valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts pārējiem invalīdiem (Ministru kabineta 19.11.2003. noteikumi Nr.651 „grozījums Ministru kabineta 2003. gada 29. jūlija noteikumos Nr.430 „Noteikumi par valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un apbedīšanas pabalsta apmēru, tā pārskatīšanas kārtību un pabalstu piešķiršanas un izmaksas kārtību”). Līdz ar to paaugstināti arī minimālie invaliditātes pensijas (invalīdiem, kuri nav invalīdi kopš bērnības) apmēri:

1. grupai – Ls 56; 2. grupai – Ls 49; 3. grupai – Ls 35

Iepriekš 1. grupai – Ls 48; 2. grupai – Ls 42; 3. grupai – Ls 30

Saskaņā ar 16.09.2003. Labklājības ministrijas rīkojumu Nr.118 „Par indeksu noteikšanu valsts pensiju un atlīdzību indeksācijai”, 2003. gada 1. oktobrī valsts pensijas, t.sk. invaliditātes pensijas, kuru apmērs nepārsniedz trīskāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu (90 Ls), indeksēja ar indeksu 1,0410, bet valsts pensijām, kuru apmērs pārsniedz trīskāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, bet nepārsniedz pieckāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu (150 Ls) ar indeksu 1,0346.

Indeksācijas rezultātā invaliditātes pensijas, kuru apmērs nepārsniedz trīs valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu apmēru (90 Ls), palielinājās vidēji par Ls 2,37, invaliditātes pensijas, kuru apmērs pārsniedz trīskāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu, bet nepārsniedz pieckāršu valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu (150 Ls), palielinājās vidēji par Ls 3,71.

2003. gadā vidējā invaliditātes pensija ir Ls 55,79, t.sk. 1. grupas invalīdiem – Ls68,41, 2. grupas invalīdiem – Ls 60,50, 3. grupas invalīdiem – Ls 42,00.

Valsts sociālie pakalpojumi

Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi personām ar redzes un dzirdes traucējumiem

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13.panta pirmo daļu valsts nodrošina redzes un dzirdes invalīdu sociālo rehabilitāciju.

Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, kas mazina dzirdes zuduma ietekmi uz personas sociālās funkcionēšanas spējām, ietver sevī šādus atsevišķus vai kompleksus pakalpojumus:

- latviešu zīmju valodas tulka un komunikācijas pakalpojumi;
- latviešu zīmju valodas lietošanas apmācība;
- saskarsmes prasmes mācības;
- konsultācijas klienta sociālo problēmu risināšanā;
- pārrunas ar speciālistiem par klienta problēmām un to novēršanas vai mazināšanas iespējām.

2003.gadā rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 5560 personas ar dzirdes traucējumiem.

Sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, kas mazina redzes zuduma ietekmi uz personas sociālās funkcionēšanas spējām, ietver sevī šādus atsevišķus vai kompleksus pakalpojumus:

- psiholoģiskās adaptācijas treniņi;
- orientēšanās un pārvietošanās iemaņu apguve;

- pašaprūpes iemaņu apguve;
- Braila raksta apguve;
- tiftotehnikas lietošanas apmācība;
- konsultācijas personas sociālo problēmu risināšanā;
- pārrunas ar speciālistiem par klienta problēmām un to novēršanas vai mazināšanas iespējām.

2003.gadā sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 1272 personas ar redzes traucējumiem.

Tehniskie palīglīdzekļi

✓ 2003.gada 15.aprīlī tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi nr.175 “Noteikumi par tehniskajiem palīglīdzekļiem, kas finansējami no valsts budžeta līdzekļiem” Noteikumi tika izstrādāti, pamatojoties uz starptautisko klasifikatoru ISO/FDIS 9999 “Tehniskie palīglīdzekļi invalīdiem – klasifikācija”, un nosaka tehnisko palīglīdzekļu veidus, norādot konkrētas tehnisko palīglīdzekļu grupas un apakšgrupas, kuri tiek finansēti par valsts budžeta līdzekļiem, norādot arī konkrētas mērķa grupas, kurām ir tiesības minētos palīglīdzekļus saņemt:

- ortozes, protēzes un ortopēdiskos apavus, kas funkcionāli, mehāniski vai kosmētiski kompensē anatomisko defektu un atbilstoši medicīniskajām indikācijām ir izgatavoti vai pielāgoti konkrētai personai;
- personiskās pārvietošanās palīglīdzekļi, kas pilnīgi vai daļēji kompensē personas zaudēto kustības vai stabilitātes funkciju;
- personas aprūpes palīglīdzekļi, kas pilnīgi vai daļēji kompensē personas traucējumus veikt higiēnisko aprūpi;
- tehniskie palīglīdzekļi personām ar redzes vai dzirdes zudumu, kas pilnīgi vai daļēji kompensē zaudēto funkciju.

✓ 2003.gada 27.maijā tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi nr.285 “Kārtība, kādā personas saņem tehniskos palīglīdzekļus” Minētie noteikumi nosaka:

- kārtību, kādā persona saņem tehniskos palīglīdzekļus Tehnisko palīglīdzekļu centrā, tā filiālēs un pie tehnisko palīglīdzekļu piegādātājiem;
- tehnisko palīglīdzekļu apmaksas kārtību;
- tehnisko palīglīdzekļu uzskaites kārtību;
- tehnisko palīglīdzekļu aprites kārtību - nosacījumus, pie kādiem personai ir tiesības atkārtoti saņemt tehniskos palīglīdzekļus, un

tehnisko palīglīdzekļu atgriešanas nepieciešamību pēc līguma termiņa izbeigšanās;

- kārtību, kādā persona var iesniegt sūdzību par piešķirtā tehniskā palīglīdzekļa kvalitāti vai atteikumu piešķirt vai pielāgot konkrēto tehnisko palīglīdzekli.

✓ Turpinot pēc iespējas pietuvināt pakalpojumu sniegšanu klientu dzīvesvietai, 2003.gada 18.jūlijā tika atklāta jauna Tehnisko palīglīdzekļu centra filiāle Kuldīgā. Tā atrodas Kuldīgā, Jelgavas ielā 60.

Tiflotehnika

2003.gadā tiflotehnikas iegādei paredzēts izlietoti Ls 38 900 (2002.gadā – Ls 38 000, 2001.gadā – Ls 36 000).

2003.gadā redzes invalīdi saņēma 1945 tiflotehnikas vienības, tajā skaitā: optiskos palīglīdzekļus, Braila rakstāmmašīnas, pulksteņus (galda un rokas), mērinstrumentus, magnetolas, rakstīšanas rāmjus. 2003.gada beigās rindas piedāvātās tiflotehnikas saņemšanai nebija.

Ortopēdiskie apavi

2003.gadā iedzīvotāju nodrošināšanai ar ortopēdiskajiem apaviem paredzēts izlietot Ls 283 000, tai skaitā no tehniskajiem palīglīdzekļiem papildus piešķirtajiem Ls 342 884 sarežģīto ortopēdisko apavu iegādei novirzīti papildus Ls 43 000, gatavo ortopēdisko apavu iegādei – Ls 30 000.

2003.gadā tika izsniegti 1500 sarežģīto ortopēdisko apavu pāri un 3200 gatavie ortopēdiskie apavi. Salīdzinājumam: 2002.gadā tika izsniegti 742 sarežģīto ortopēdisko apavu pāri un 1741 gatavie ortopēdiskie apavi. Izsniegto ortopēdisko apavu vidējā cena ir: Ls 139,31 - sarežģītajiem ortopēdiskiem apaviem, Ls 43,11 - gatavajiem ortopēdiskajiem apaviem.

2003.gada beigās rindā uz sarežģītajiem ortopēdiskajiem apaviem bija 847 cilvēki, bet uz gatavajiem ortopēdiskajiem apaviem rindu nebija.

Surdotehnika

2003.gadā surdotehnikas piegādei budžetā tika paredzēti Ls 227 900 (2002. un 2001.gadā attiecīgi Ls 170 000 un Ls 162 000), kas nodrošināja 4655 surdotehnikas vienību, tajā skaitā – dzirdes aparātu, teksta telefonu, indukcijas spoļu, komunikatoru un signalizatoru izsniegšanu.

Kaut arī 2003.gadā surdotehnikas iegādei papildus tika piešķirti līdzekļi Ls 66 000 apjomā, gada beigās rindā dzirdes aparātu saņemšanai atradās 962 personas, modinātājpulksteņu saņemšanai 797 personas.

Protēzes

2003.gadā protēžu izgatavošanai budžetā bija paredzēti Ls 450000, kas nodrošināja 1148 augšējo un apakšējo ekstremitāšu protēžu izsniegšanu. Gada beigās rindā apakšējo ekstremitāšu protēžu saņemšanai bija 612 personas.

Ortozes

2003.gadā ortožu izgatavošanai budžetā bija paredzēti Ls 151221, kas nodrošināja 6700 cieto un mīksto ortožu izsniegšanu. Gada beigās rindā ortožu saņemšanai bija 87 personas.

Personiskās pārvietošanās palīglīdzekļi

2003. gadā personiskās pārvietošanās palīglīdzekļu, tajā skaitā – ritenkrēslu, krukļu, spieķu nodrošināšanai un invalīdiem paredzēto vieglo automobiļu pielāgošanai bija paredzēti Ls 460983, kas nodrošināja 5990 pārvietošanās palīglīdzekļu vienību piegādi un 25 vieglo automobiļu pielāgošanu. Gada beigās rindas bija ritenkrēslu saņemšanai – 1129 personas istabas ritenkrēsliem un 214 – āra ritenkrēsliem.

Personiskās aprūpes palīglīdzekļi

2003. gadā personiskās aprūpes palīglīdzekļu bija paredzēti Ls 73600, kas nodrošināja 4330 aprūpes palīglīdzekļu vienību piegādi. Gada beigās rindas personiskās aprūpes palīglīdzekļu saņemšanai nebija.

Patreizējais tehnisko palīglīdzekļu iegādei piešķirtais finansējums nespēj apmierināt to pieprasījumu – rindā tehnisko palīglīdzekļu saņemšanai ir 7000 personas. Kaut arī patreizējais valsts budžeta finansējums tehniskajiem palīglīdzekļiem sasniedz Ls 2045366 gadā, tomēr rindu likvidācijai un jaunu tehnisko palīglīdzekļu veidu iepirkumam, gadā vidēji būtu nepieciešami Ls 4000000.

Dienas centri personām ar garīga rakstura traucējumiem

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 13.panta trešo un ceturto daļu valsts nodrošina līdzfinansējumu dienas centriem personām ar garīga rakstura traucējumiem. Lai to saņemtu, pašvaldībām ar attiecīgiem projektiem ir jāgriežas Sociālās palīdzības fondā, kur pēc to izvērtēšanas tiek noslēgts līgums par dienas centra līdzfinansēšanu no valsts budžeta līdzekļiem – 1.gadā līdzfinansējums ir 80%, 2.gadā – 60%, 3.gadā – 40%, 4.gadā – 20%. Turpmākajos gados atbildīga par dienas aprūpes centra uzturēšanu ir attiecīgā pašvaldība.

2003.gadā valsts līdzfinansēja 12 dienas centrus personām ar garīga rakstura traucējumiem, kas nodrošināja atbilstošus pakalpojumus vidēji 273 klientiem.

SECINĀJUMI

Koncepcijā ir norādītas svarīgākās jomas, kurās nepieciešamas izmaiņas, lai uzlabotu situāciju valstī invalīdu integrācijai sabiedrībā. Tomēr, analizējot paveikto, varam secināt, ka invalīdu situācija vēl arvien ir neapmierinoša un koncepcijas īstenošana norit gausi.

Ministriņām un pašvaldībām, izstrādājot ilgtermiņa stratēģijas, nosakot prioritātes gan ilgtermiņa, gan kārtējam gadam, kā arī plānojot ikgadējos pasākumus un budžetu, jāņem vērā arī Koncepcijas Pasākumu plāns līdz 2010.gadam.

Jāatzīmē, ka ne vienmēr, domājot par invalīdu integrācijas pilnveidošanu, būtiskākais faktors ir finanses. Bieži vien svarīgākas ir labas idejas un politiskā griba tās virzīt. Kā pozitīvu piemēru tam var minēt Rīgas domes nostāju iepirkt tikai pielāgotu sabiedrisko transportu un šobrīd Rīgas autobāzē tas jau ir 70 % no kopējā autobusu skaita. Tajos ir paredzētas speciālas vietas un uzbrauktuves ratiņkrēsliem. Šāds sabiedriskais transports dod iespēju pārvietoties arī cilvēkiem ar kustību traucējumiem un līdz ar to samazina pieprasījumu pēc speciālā transporta, kura pakalpojumi ir dārgāki par pilsētas taksometru. Diemžēl Latvijas reģionos kustību invalīdiem iespēja pārvietoties ir tikai ar speciālo transportu.

Par veiksmīgākajiem gada projektiem var minēt Labklājības ministrijas projektu ar atbalstu nodarbinātībā – subsidētās darbavietas cilvēkiem ar invaliditāti, kur gada laikā tika izveidotas 566 darba vietas cilvēkiem ar invaliditāti un Īpašu uzdevumu bērnu un ģimenes lietu sekretariāta projektu vides pielāgošanā mācību iestādēs bērniem ar kustību traucējumiem, kā rezultātā tika pielāgotas 9 mācību iestādes.

Apkopojot ziņojumu, var secināt, ka daudzu ministriju atskaites par paveikto koncepcijas īstenošanā nav konkrētas un reizēm nav saistītas ar Koncepcijas mērķiem un uzdevumiem. Lai iegūtu precīzāku informāciju, kā ministrijas īsteno Koncepcijā noteiktos uzdevumus, nepieciešams izstrādāt skaidru atskaites formu.